

AVROPA İNSAN HÜQUQLARI MƏHKƏMƏSİ

İKİNCİ BÖLMƏ

ELLİ POLUHAS DÖDSBO İSVEÇƏ QARŞI

(Ərizə № 61564/00)

QƏRAR

STRASBURQ

17 yanvar 2006-cı il

Bu qərar qətidir.

03/07/2006

Elli Poluhas Dödsbo İsveçə qarşı işində,

Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi (İkinci Bölmə), Palatanın aşağıdakı tərkibində:

Jan-Pol Kosta, *Sədr*,
Andraş Baka,
Rıza Türmen,
Karel Jungviert,
Mindia Uqrexelidze,
Antonella Mularoni,
Elizabet Fura-Sandström, *hakimlər*,
və Sali Doli, *Bölmə katibi*,

13 dekabr 2005-ci il tarixində qapalı iclas keçirərək,
həmin tarixdə aşağıdakı qərarı qəbul etdilər:

PROSEDUR

1. İş İsveç vətəndaşı, xanım Elli Poluhas (“ərizəçi”) tərəfindən İnsan Hüquqları və Əsas Azadlıqların Müdafiəsi haqqında Avropa Konvensiyasının (“Konvensiya”) 34-cü maddəsinə uyğun olaraq İsveç Krallığına qarşı 11 avqust 2000-ci il tarixində Məhkəməyə təqdim olunmuş ərizəsi (№ 61564/00) ilə başlanılmışdır.

2. Ərizəçi 1913-cü ildə anadan olmuşdur. O, 21 fevral 2003-cü il tarixində vəfat etmişdir. Onun varisləri olan beş uşağı işi davam etdirməyi qərara almışdılar. Onları cənab S.S.Poluha təmsil etmişdir. Cavabdeh Hökumət Xarici İşlər Nazirliyinin nümayəndəsi xanım E.Yoqendr tərəfindən təmsil olunmuşdur.

3. Ərizəçi Konvensiyanın 8-ci maddəsinə əsaslanaraq müvafiq dövlət orqanlarının və Dairə İnzibati Məhkəməsinin, ona içərisində ərinin cənazəsinin külü olan qutunun Stokholmda yerləşən dəfn sahəsinə köçürməyə icazə verməməsindən şikayət etmişdir.

4. Ərizə Məhkəmənin Üçüncü Bölməsinə verilmişdir (Məhkəmə Reqlamentinin 52-ci Qaydasının 1-ci bəndi). Həmin Bölmə daxilində 26-cı Qaydanın 1-ci bəndinə uyğun olaraq işə baxacaq Palata (Konvensiyanın 27-ci maddəsinin 1-ci bəndi) təşkil olunmuşdur.

5. 31 avqust 2004-cü il tarixli qərar ilə Palata ərizəni qismən məqbul elan etmişdir.

6. Ərizəçi və Hökumət işin mahiyyəti üzrə öz arqumentlərini təqdim etmişdir. (59-cu Qaydanın 1-ci bəndi).

7. 1 noyabr 2004-cü il tarixində Məhkəmədə Bölmələrin tərkibləri dəyişdirilmişdir (25-ci Qaydanın 1-ci bəndi). İş yeni təşkil olunmuş İkinci Bölməyə verilmişdir (52-ci Qaydanın 1-ci bəndi).

FAKTLAR

I. İŞİN HALLARI

8. Ərizəçi, 1938-ci ildə İsveçə köçmüş, əslən Ukraynalı olan Avstriya vətəndaşı ilə həmin ildə nikaha daxil olmuşdur. Onların nikahından beş övladı dünyaya gəlmişdir. Ailə Fagersta şəhərində yaşamışdır və ərizəçinin əri 11 may 1963-ci il tarixinə, yəni ölümünə qədər orada satış meneceri kimi çalışmışdır. Onun cənazəsinin külü Fagerstadakı qəbiristanlıqda ailə məzarlığında dəfn olunmuş, məzarlıqda ən azı səkkiz ədəd qutu üçün yer mövcuddur. Məzarlığını ərazisinə dair müqavilənin şərtlərinə görə həmin müqavilə 31 dekabr 2019-cu il

tarixiə kimi bağlanmış, lakin ərazidə yeni dəfn olduqdan sonra müqavilənin müddəti iyirmi beş il müddətinə uzadılmış hesab olunur. Bundan əlavə, dəfn sahəsinə sahiblik hüququna malik olan şəxs müqavilənin müddəti bitdikdə müqaviləni uzatmaq hüququna malikdir.

9. 1980-ci ildə ərizəçi uşaqlarına daha yaxın olmaq üçün Fagersta şəhərindən 70 km aralıda yerləşən və Vesteros şəhərinə köçmüşdür.

10. 15 avqust 1996-cı il tarixində ərizəçi səlahiyyətli orqanlardan ərinin cənazəsinin külü saxlanılan qutunun 1945-ci ildə Stokholmda yaradılmış və otuz iki ədəd qutu üçün yer nəzərdə tutan ailəvi dəfn sahəsinə köçürülməsinə icazə istəmişdir. Ərizəçinin valideynləri Stokholmda dəfn olunmuşdur, özü də ölümündən sonra həmin ərazidə dəfn olunmasını istəmişdir. Stokholm Fagerstadan 180 kilometrlik məsafədə yerləşir. Ərizəçi əlavə olaraq qeyd etmişdir ki, onun artıq Fagersta ilə heç bir bağlılığı yoxdur, onun bütün uşaqları köçürülməyə razılıq vermişdir və o əmin idi ki, ərinin özü də Stokholm şəhərində dəfn etiraz etməzdi.

11. Onun tələbi 16 sentyabr 1996-cı il tarixli qərarla səlahiyyətli orqanlar tərəfindən Dəfn Aktında nəzərdə tutulmuş “əbədi sakitlik” anlayışına hörmət olunması əsası ilə rədd edilmişdir.

12. Bu qərardan verilmiş şikayətə əsasən Vestmanland Dairə İnzibati Şurası tərəfindən təmin olunmamış, imtina barədə qərar qüvvədə saxlanılmışdır.

13. Ərizəçi Vestmanland Dairə İnzibati Məhkəməsinə şikayətlə müraciət etmişdir və məhkəmə 5 sentyabr 1997-ci il tarixli qərarı ilə onun şikayətini təmin etməmişdir. Həmin Qərar görə “Dəfn aktının I fəslinin 6-cı bölməsinə əsasən qəbiristanlıqda dəfn olunmuş cənazə qalıqları və ya kül digər dəfn sahəsində basdırılmaq üçün köçürülə bilməz. Buna baxmayaraq, xüsusi əsaslar mövcud olduqda və cənazə qalıqları və ya külün dəfn olunması üçün yerin müəyyən olunduğu halda köçürülməyə icazə verilə bilər.

Akta dair izahlı qeydlərə əsasən cənazə qalıqları və ya külün köçürülməsi barədə qərar, ölmüş şəxsin “əbədi sakitlik” hüququna əsasən məhdudlaşdırıcı xarakterli olmalıdır. Belə qərarın qəbulu zamanı ölmüş şəxsin sağ ikən ifadə etdiyi fikirlər nəzərə alınmalıdır. Bir qayda olaraq, belə bir fikir ifadə olunduğu halda onun dəfn zamanı nəzərə alınması kimi qəbul edilməlidir. Ən mühüm şərt köçürülmənin ölmüş şəxsin sağ ikən bildirdiyi arzusu ilə ziddiyyət təşkil etməməsidir. Bundan əlavə, adətən, ölmüş şəxs ilə köçürüləcək yer arasında hər hansı bir bağlılığın olması əhəmiyyət kəsb edən şərtidir.

Hazırkı işdə ərizəçinin əri Fagersta fabrikində 1958-ci ilə qədər satış meneceri vəzifəsində çalışmışdır. O, 11 may 1963-cü il tarixində vəfat etmişdir və onun cənazəsinin külü olan qutu Vesterforsda, 208-ci məhəllədə, 208/017 nömrəli məzarda yerləşdirilmişdir. Ərizəçinin əri Ukrayna əsillidir və katolik kilsə ənənələrinə malik olmuşdur. O, sağ olduğu zaman dəfni ilə bağlı hər hansı bir arzusu olduğunu bildirməmişdir.

Dairə İnzibati Məhkəməsi işin hallarını bütövlükdə qiymətləndirərək ərizəçinin ərinin Stokholmla, Fagersta ilə müqayisədə daha yaxın bağlılığının olmaması nəticəsinə gəlir. Məhkəməyə məzarın “rahatlığının” otuz dörd ildən sonra pozulmasına haqq qazandıracaq digər bir əsas təqdim olunmamışdır.”

14. Ərizəçinin şikayəti 29 oktyabr 1997-ci il tarixində Dairə İnzibati Məhkəməsi və 22 fevral 2000-ci il tarixində Ali İnzibati Məhkəmə tərəfindən rədd edilmişdir.

15. Ərizəçi 21 fevral 2003-cü il tarixində vəfat etmişdir. Öz arzusu ilə o, Stokholmda ailəvi dəfn sahəsində dəfn olunmuşdur.

II. MÜVAFIQ DAXİLİ QANUNVERİCİLİK VƏ TƏCRÜBƏ

16. Hazırkı işə tətbiq olunan daxili qanunvericiliyin müvafiq müddəaları öz əksini 1990-cı ildə qəbul olunmuş və 1 aprel 1991-ci il tarixində qüvvəyə minmiş “Dəfn Aktı”nda tapmışdır. Daha öncə bu sahə “Dəfn Xidməti Aktı” (1957) ilə tənzimlənirdi.

Məzarlıqlara və məzarlar və dəfnlərlə əlaqədar qərarlara cavabdehliyi İsveç Kilsəsinin kilsə xidmətçiləri daşıyır. Həmçinin kilsələr ölmüş şəxsin cənazəsinin qalıqlarının və ya külünün yerinin dəyişdirilməsi ilə əlaqədar tələblər üzrə birinci instansiya qismində çıxış edirlər (Aktın V, VI və VII fəsilləri). Qərardan Dairə İnzibati Şurasına şikayət verilə bilər (Aktın XI fəslinin 6-cı bölməsi). Daha sonra müvafiq inzibati dairə üzrə apellyasiya məhkəməsinə və Ali İnzibati Məhkəməyə şikayət verilə bilər (XI fəslin 7-ci bölməsi).

Şəxs öldükdə, onun kremasiya və dəfni ilə əlaqədar istəkləri mümkün dərəcədə nəzərə alınmalıdır. Bu qayda ərizəçinin ərinin vəfat etdiyi zaman qüvvədə olan Dəfn Xidməti Aktında (1957) da öz əksini tapmışdı. Şəxsin harada dəfn olunmasına dair qohumlar arasında mübahisə olduqda, bu barədə qərarı Dairə İnzibati Şurası qəbul edir (Aktın V fəslinin 4-cü bölməsi).

Cənazənin qalıqları və ya külü dəfn olunduqdan sonra onların bir yerdən başqa yerə köçürülməsinə, bir qayda olaraq, icazə verilmir, lakin xüsusi əsaslar mövcud olduqda və cənazə qalıqlarının və ya külün köçürüləcəyi yer dəqiq şəkildə müəyyən olunduğu halda köçürülməyə icazə verilə bilər (Aktın VI fəslinin 1-ci bölməsi), lakin məzar açılarkən

cənazənin qalıqları və ya külünə heç bir ziyan vurulmamalıdır (Aktın II fəslinin 13-cü bölməsi).

Aktın VI fəslinin 1-ci bölməsinin müddəaları məzarın toxunulmazlığına hörmət prinsipinə əsaslanır. Məhz bu prinsipə əsasən cənazənin qalıqlarının və ya külünün köçürülməsi ilə əlaqədar müddəalar məhdudlaşdırıcı xarakterlidir; ölmüş şəxsin məzarı rahat buraxılmalıdır və bu “rahatlıq” yalnız xüsusi hallarda pozula bilər. Akta dair izahlı qeydlərə əsasən cənazənin qalıqlarının və ya külünün köçürülməsinə dəfn zamanı səhvə yol verilməsi; ərin, arvadın, valideynin və ya azyaşlının cənazəsinin qalıqlarının bir araya gətirilməsi; bəzi hallarda qaçqın və ya immiqrantın ölmüş qohumunun cənazəsinin qalıqlarının onun doğma vətəninə aparılması hallarında icazə verilə bilər. Ölmüş şəxsin arzusu köçürülmə barədə qərarın qəbulu zamanı əsas götürülməlidir. Belə arzunun ifadə olunmadığı hallarda ölmüş şəxsin dəfn olunduğu yerlə bağlılığına önəm verilməlidir. Bir qayda olaraq, ölmüş şəxsin həyatının əsas hissəsini keçirdiyi yerdə dəfn olunduğu halda köçürülməyə icazə verilməməlidir. Lakin qəbiristanlıq ölmüş şəxsin müvəqqəti olaraq yaşadığı yerdə yerləşirsə, köçürülməyə icazə verilə bilər.

Bundan əlavə, ölmüş şəxsin cənazəsinin qalıqlarının köçürüləcəyi yer ilə hər hansı bir bağlılığı olmalıdır. İzahlı qeydlərə əsasən bu cür bağlılığa nümunə olaraq ölmüş şəxsin həmin yerdə böyüməsini, orada qohumlarının və ya ailə məzarlığının və ya həmin ərazidə bağ evinin olmasını göstərmək olar. Ər və arvada gəldikdə isə, onların eyni bir məzarda dəfn olunması üçün ölmüş şəxslərdən birinin cənazəsinin qalıqlarının köçürülməsinə, xüsusilə sonuncu ölən müəyyən səbəblərdən daha öncə ölənlə eyni yerdə dəfn olunması mümkün olmadığı halda icazə verilə bilər. Ümumi dəfn yerinə dair sonuncu ölənlə şəxsin arzusuna xüsusi əhəmiyyət verilməlidir.

17. 1994-cü ildə Ali İnzibati Məhkəmə Aktın VI fəslinin 1-ci bölməsinin təfsiri ilə bağlı bir neçə işə baxmışdır. Qərarlardan təfsirin məhdudlaşdırıcı xarakterli olduğu görünür. Məsələn, sağ qalmış qohumların başqa yerə köçməsi, ölmüş şəxsin dəfn olunduğu yerlə onların yeni köçdükləri ev arasında məsafənin böyük olması və ya həmin yerə gedən ictimai nəqliyyat vasitələrinin olmaması köçürülmə üçün yetərli əsas hesab olunmur. Üç işdə Ali İnzibati Məhkəmə, Akta dair izahlı qeydlərə və tələblərdə göstərilən əsaslara istinad edərək ölmüş şəxsin cənazəsinin qalıqlarının və ya külünün köçürülməsinə icazə verilməsi üçün

həmin əsasların yetərli olmadığını qeyd etmişdir. Bu üç iş müvafiq olaraq, xanımın öz nişanlısının, ərin öz arvadının və qızın öz atasının cənazəsinin qalıqlarını köçürülməsini istəməsi ilə bağlı olmuşdur. Digər bir işdə, ananın öz uşağının cənazəsinin qalıqlarını ərinin dəfn olunduğu yerə köçürülməsi tələbi ilə bağlı Ali İnzibati Məhkəmə köçürülmə üçün yetərli əsasların mövcud olduğunu qərara almışdır.

Qızın öz atasının cənazəsinin qalıqlarının köçürülməsi tələbi ilə bağlı işdə qız, atasının bir müddət öncə vəfat etmiş anasının dəfn olunduğu qəbiristanlıqda dəfn olunmasını istəmişdir. Ali İnzibati Məhkəmə qeyd etmişdir ki, şikayətçinin atası Malmödə yaşamışdır, işləmişdir, öz babasının ailəvi məzarlığında dəfn olunmuşdur. Atanın Malmö ilə bağlılığını qeyd edərək Ali İnzibati Məhkəmə şəxsin orada dəfn olunmasını yalnız hesab etmək üçün heç bir əsasın və otuz ildən sonra qalıqların köçürülməsi üçün digər yetərli əsasların olmadığını qərara almışdır.

QANUNVERİCİLİK

KONVENSIYANIN 8-Cİ MADDƏSİNİN İDDİA OLUNAN POZUNTUSU

18. Ərizəçi şikayət etmişdir ki, onun ərinin cənazəsinin külü olan qutunun Stokholmdakı ailəvi dəfn sahəsinə köçürülməsinə icazə verilməsindən imtina olunması Konvensiyanın 8-ci maddəsinə zidd olmuşdur. Maddənin müvafiq hissəsində deyilir:

“1. Hər kəs öz şəxsi və ailə həyatına, ... hörmət hüququna malikdir.

2. ... və ictimai asayiş, ... , yaxud mənəviyyəti qorumaq üçün və ya digər şəxslərin hüquq və azadlıqlarını müdafiə etmək üçün qanunla nəzərdə tutulmuş və demokratik cəmiyyətdə zəruri olan hallar istisna olmaqla, bu hüququn həyata keçirilməsinə dövlət hakimiyyəti orqanları tərəfindən müdaxiləyə yol verilmir.”

19. Hökumət cənazə külünün olduğu qutunun dəfn olunması üçün bir yerdən başqa yerə köçürülməsindən imtina olunmasının ərizəçinin şəxsi həyatına müdaxilə olduğunu mübahisələndirməmişdir. Hökumət qeyd etmişdir ki, müdaxilə qanuni olmuşdur, qanuni məqsədlərə xidmət etmişdir və Konvensiyanın 8-ci maddəsinin 2-ci bəndinə əsasən belə müdaxiləyə yol verilir.

20. Qanuni məqsədlərə gəlincə Hökumət qeyd etmişdir ki, məzarın toxunulmazlığı prinsipi qədim ənənələrdən irəli gəlir və ölmüş şəxsə hörmətə əsaslanır ki, bu da bütün bəşəriyyətə xasdır və demək olar ki, bütün mədəniyyətlərdə mövcuddur. Buna görə də,

qanunda nəzərdə tutulan və səlahiyyətli orqanlar tərəfindən əsas götürülən sərt yanaşma iğtişəsin qarşısının alınması və bütövlükdə cəmiyyətdə mənəviyyatın qorunmasına xidmət edir. Əlavə olaraq, Hökumət qeyd etmişdir ki, bu cür yanaşma qohumlar arasında yarana biləcək münaqişələrin qarşısının alınması üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bundan başqa, qəbiristanlıqlar və dəfn yerləri ölmüş şəxsin cənazəsinin qalıqlarının və ya külünün saxlanması üçün müvəqqəti yer kimi qiymətləndirilməməlidir. Başqa sözlə, əsas məsələ şəxsin ölümündən sonra cənazəsinin qalıqlarına hörmətlə yanaşılması idi. Beləliklə, hazırkı işdə müdaxilə, həm də digər şəxslərin hüquqlarının müdafiəsinə xidmət etmişdir.

21. Zərurilik məsələsinə gəldikdə isə Hökumət qeyd etmişdir ki, Dövlətlərə bu kimi işlərdə geniş mülahizə səlahiyyəti verilməlidir, müvafiq orqanlar və məhkəmələr köçürülməni tələb edən şəxsin maraqları ilə cəmiyyətin məzarların toxunulmazlığının təmin edilməsi ilə bağlı rolunu arasında tarazlığı müəyyən etməlidirlər. Həmçinin hazırkı işdə ərizəçinin ərinin öz arzusuna zidd qaydada dəfn olunmasını göstərən heç bir əsas yox idi; o, iyirmi beş il ərzində yaşadığı və işlədiyi ərazidə dəfn olunmuşdu; o, evliliyinin ilk illərində öz arvadı ilə Fagerstada yaşamağa başlamış və orada beş uşağını böyütmüşdür; dəfn yeri bütün ailə üçün kifayət qədər yerə malik olan ailə məzarlığında olmuşdur. Qeyd etmək lazımdır ki, ərizəçi ərinin 1963-cü ildə vəfatından sonra 1980-ci ilə qədər Fagerstada yaşamışdır. Bundan başqa ərizəçinin özünün ərinin dəfn olunduğu məzarlıqda dəfn olunması üçün heç bir maneə yox idi.

22. Ərizəçi Hökumətlə razılaşmamışdır və qeyd etmişdir ki, Stokholmdakı dəfn sahəsi “həqiqi” ailəvi dəfn sahəsi idi, belə ki, bu sahəyə dair müqavilə daimi müddətə bağlandığı halda, Fagerstadakı dəfn sahəsinə dair müqavilə müvəqqəti idi.

23. Məhkəmə təkrar edir ki, “şəxsi və ailə həyatı” geniş anlayış olub, qəti formada müəyyən olunmamışdır (bax: *Pretty Birləşmiş Krallığa qarşı*, № 2346/02, § 61, AİHM 2002-III və *Pannullo və Forte Fransaya qarşı*, № 37794/97, § 35, AİHM 2001-X). Komissiya müəyyən etmişdir ki, ərizəçinin cənazəsinin külünün öz torpaq sahəsinə səpələnməsini istəməsi şəxsi həyatın təsir dairəsinə daxildir (*X Almaniyaya qarşı*, № 8741/79, Komissiyanın 10 mart 1981-ci il tarixli qərarı, *Qərarlar və Hesabatlar* 24, s. 137). Həmin işdə Komissiya həmçinin müəyyən etmişdir ki, dəfnlə əlaqədar istənilən qayda bu hüquqa müdaxilə hesab oluna bilməz və beləliklə, həmin işdə ərizəni qeyri-məqbul elan etmişdir.

24. Hazırkı işdə Hökumət qutunun dəfn olunmaq üçün bir yerdən başqa yerə köçürülməsindən imtina olunmasının ərizəçinin şəxsi həyatına müdaxilə olduğunu mübahisələndirməmişdir. Məhkəmə imtinanın Konvensiyanın 8-ci maddəsində öz əksini tapan “ailə həyatı” yoxsa “şəxsi həyat” anlayışına müdaxilə olduğunu təhlil etməyi zəruri hesab etmir və Konvensiyanın 8-ci maddəsinin 1-ci bəndinə əsasən müdaxilənin olması mövqeyindən çıxış edəcək.

25. Müvafiq olaraq, müdaxiləyə 8-ci maddənin 2-ci bəndinə uyğun olaraq yol verilib-verilməməsi və ya xüsusilə milli orqanlar və məhkəmələrin qutunun köçürülməsindən imtinanın iğtişaşın qarşısının alınması, mənəviyyatın qorunması və ya digər şəxslərin hüquqlarının müdafiəsi üçün “demokratik cəmiyyətdə zəruri” olduğunu nəzərdən keçirmək səlahiyyətinə malik olub-olmaması müəyyən edilməlidir. Bu qiymətləndirmə zamanı şəxsin köçürülmə ilə əlaqədar marağının və ya cəmiyyətin məzarın toxunulmazlığının qorunması ilə bağlı rolunun üstün olması müəyyən olunmalıdır. Məhkəmənin fikrincə bu elə bir həssas mövzudur ki, bu sahədə Dövlətlərə geniş mülahizə səlahiyyəti verilməlidir.

26. Hazırkı işdə qutunun köçürülməsi praktiki cəhətdən olduqca asan görünür və ictimai sağlamlıqla bağlı hər hansı bir məsələ yaranmır. Digər tərəfdən, ərizəçinin ərinin öz arzusuna zidd şəkildə dəfn olunduğunu göstərən heç bir əsas yoxdur. Prinsipcə dəfn zamanı bu cür istəyin nəzərə alındığı güman olunmalıdır. Bundan əlavə, o zaman ərizəçinin ərinin Stokholmla heç bir bağlılığı olmasa da, ərizəçi və əri, onun Stokholmda 1945-ci ildə yaradılmış ailəvi dəfn sahəsində öz arvadının qohumları ilə birlikdə dəfn olunması qərarına gələ bilərdilər. Əvəzində isə ərizəçinin əri 1963-cü ildə vəfat etdikdə Fagerstada ailəvi dəfn sahəsi yaradılmış və o, orada – İsveçə gəldikdən sonra iyirmi beş il ərzində yaşadığı, işlədiyi və ailə qurduğu şəhərdə - dəfn olunmuşdur.

27. Son olaraq, ərizəçinin 1980-ci ilə kimi, yəni ərinin ölümündən sonra yaşadığı Fagerstada əri ilə eyni yerdə dəfn olunmasına heç bir maneə mövcud deyildi.

28. Məhkəmə müəyyən etmişdir ki, İsveçin səlahiyyətli orqanları bütün müvafiq halları nəzərə almış və onları lazımi şəkildə qiymətləndirmişdir; onlar tərəfindən cənazə külünün qutusunun köçürülməsinə icazə verməkdən imtinaya göstərilən əsaslar müvafiq və yetərlidir və milli orqanlar bu kimi məsələlərdə onlara verilən geniş mülahizə səlahiyyəti daxilində hərəkət etmişlər.

29. Müvafiq olaraq, Konvensiyanın 8-ci maddəsinin pozuntusu baş verməmişdir.

BU ƏSASLAR ÜZRƏ MƏHKƏMƏ

Lehinə dörd və əleyhinə üç səs olmaqla Konvensiyanın 8-ci maddəsinin pozuntusunun baş vermədiyini *qərara alır*.

Qərar ingilis dilində tərtib edilmiş və Məhkəmə Reqlamentinin 77-ci Qaydasının 2-ci və 3-cü bəndlərinə uyğun olaraq 17 yanvar 2006-cı il tarixində qərar barədə yazılı məlumat verilmişdir.

Sali Doli

Jan-Pol Kosta

Katib

Sədr

Konvensiyanın 45-ci maddəsinin 2-ci bəndinə və Məhkəmə Reqlamentinin 74-cü Qaydasının 2-ci bəndinə müvafiq olaraq hakimlər Türmen, Uqrexelidze və Mularoninin birgə xüsusi rəyi qərara əlavə olunur.

HAKİMLƏR TÜRMEİN, UQREXELİDZE VƏ MULARONİNİN BİRGƏ XÜSUSİ RƏYİ

Biz təəssüf hissi ilə qeyd edirik ki, ərizəçinin Konvensiyanın 8-ci maddə ilə nəzərdə tutulan hüququnun pozuntusunun baş vermədiyinə dair çoxluğun qərarı ilə razı deyilik.

Milli qanunvericiliyə əsasən cənazənin qalıqlarının və ya külünün köçürülməsinə yalnız xüsusi hallarda və köçürülmə üçün yerin dəqiq şəkildə müəyyənləşdirildiyi halda yol verilir. Buna baxmayaraq məzar elə açılmalıdır ki, cənazənin qalıqlarına və ya külünə zərər vurulmasın.

Dəfn Aktına (1990) dair izahlı qeydlərə əsasən cənazənin qalıqlarının və ya külünün köçürülməsinə ər-arvadın bir araya gətirilməsi üçün yol verilə bilər. ər-arvadın eyni bir məzarda dəfn olunması üçün ölmüş şəxslərdən birinin cənazəsinin qalıqlarının köçürülməsinə, xüsusilə sonuncu öləninin müəyyən səbəblərdən daha öncə ölən şəxslə eyni yerdə dəfn olunması

mümkün olmadığı halda icazə verilə bilər. Ümumi dəfn yeri ilə bağlı sonuncu ölən şəxsin arzusuna xüsusi əhəmiyyət verilməlidir (bax: § 16).

Hökumət qutunun dəfn olunmaq üçün bir yerdən başqa yerə köçürülməsindən imtina olunmasının ərizəçinin şəxsi həyatına müdaxilə olduğunu mübahisələndirməmişdir. Hökumət qeyd etmişdir ki, müdaxilə qanuni olmuşdur, qanuni məqsədlərə xidmət etmişdir və Konvensiyanın 8-ci maddəsinin 2-ci bəndinə əsasən belə müdaxiləyə yol verilir.

Hökumət tərəfindən göstərilən qanuni məqsədlərə (bax: § 20) gəldikdə isə, biz razılaşırıq ki, məzarın toxunulmazlığı çox mühümdür və buna hörmət olunmalıdır. Buna baxmayaraq biz, ərizəçinin ərinin cənazəsinin külü olan qutunun Fagerstadakı dəfn sahəsindən Stokholmdakı ailəvi dəfn sahəsinə köçürülməsinin həmin prinsipə hansı şəkildə zidd olduğunu başa düşməkdə çətinlik çəkirik. Qutu, heç bir iğtişaş riski və ya mənəviyyata təhqir olmadan, bir müqəddəs yerdən digərinə köçürüləcəkdə. Qohumlar arasında heç bir narazılıq baş verməmişdir; ərizəçi və yeganə varislər olan beş uşaq köçürülmə barədə razılığa gəlmişdilər. Cənazənin qalıqlarının və ya külünün köçürülməsinin onlara hörmət olunmasını təmin etmək məqsədilə sərt şəkildə tənzimlənməsinin tərəfdarı olmağımıza baxmayaraq işin hər hansı bir halı bizi, ərizəçinin və uşaqlarının qəbiristanlıq və dəfn sahələrinə ölmüş şəxsin cənazəsinin külünün saxlanması üçün müvəqqəti yer kimi baxdıqlarına inanmağa vadar etmir. Məzarın toxunulmazlığına və ölmüş şəxsə hörmət, qəbirlərin ziyarət olunması və onların üzərinə gül qoyulması da daxil olmaqla, müxtəlif yollarla ifadə oluna bilər. Nəticədə, biz, ərizəçinin 8-ci maddə ilə nəzərdə tutulan hüququna müdaxilənin qanuni məqsədə xidmət etdiyinə şübhə edirik.

Ərizəçinin 8-ci maddə ilə nəzərdə tutulan hüququna müdaxilənin bir və ya bir neçə qanuni məqsədə xidmət etdiyini nəzərə alsaq da, “müdaxilənin demokratik cəmiyyətdə zəruriliyi” ilə bağlı Hökumətin və çoxluğun əsaslandırmasını inandırıcı hesab etmirik.

Çoxluğun qeyd etdiyi kimi, qutunun köçürülməsi praktiki cəhətdən olduqca asan görünür və ictimai sağlamlıqla bağlı hər hansı bir məsələ yaranmır: bu məsələlər milli orqanlar tərəfindən qaldırılmamışdır. Ərizəçinin əri Vestmanland Dairə İnzibati Məhkəməsinin 5 sentyabr 1997-ci il qərarından otuz dörd il əvvəl vəfat etmişdir və onun cənazəsinin qalıqları qutuda saxlanılmışdır.

Doğrudur ki, ərizəçinin ərinin öz istəyinə uyğun şəkildə dəfn olunmadığına dair heç bir əsas mövcud deyil, lakin bu da nəzərə alınmalıdır ki, o, dəfn yerinə dair heç bir fikir bildirməmişdir və Dəfn Aktına (1990) əsasən ümumi dəfn yerinə dair sonuncu sağ qalan həyat yoldaşının istəyinə xüsusi əhəmiyyət verilməlidir.

Ərizəçinin əri 1963-cü ildə vəfat etdikdə o və uşaqları Fagerstada yaşayırdılar. Həmin vaxt ərizəçinin ərini, özünün və uşaqlarının yaşadığı şəhərdə dəfn etməyi qərara alması başa düşüləndir, belə ki, bu, bütün ailənin qəbiristanlığı ziyarət etməsini asanlaşdırırdı. 1980-ci ildə, uşaqlar böyüdükdən sonra, ərizəçi onlara yaxın olmaq üçün Vesterosa köçmüşdür. 1996-cı ildə ölümündən sonra Stokholmdakı ailəvi məzarlıqda dəfn olunmaq istəyən ərizəçi səlahiyyətli orqanlardan və daha sonra milli məhkəmələrdən ərinin qutusunun Stokholmdakı ailəvi dəfn sahəsinə köçürülməsinə icazə verilməsini istəmişdir və bildirmişdir ki, onun Fagersta ilə artıq heç bir bağlılığı yoxdur, uşaqların hamısı köçürülməyə razılıq vermişdir və onun əri bu cür köçürülməyə etiraz etməzdi.

Bundan başqa, Stokholmdakı dəfn sahəsi ailəvi dəfn sahəsidir və bu sahəyə dair müqavilə daimi müddətə bağlandığı halda, Fagerstadakı dəfn sahəsinə dair müqavilə müvəqqəti idi.

Bütün qeyd olunanları nəzərə alaraq biz hesab edirik ki, ərizəçinin öz həyat yoldaşının cənazəsinin qalıqlarını Stokholmdakı ailəvi məzarlığa köçürmək marağı Hökumətin istinad etdiyi ictimai maraqdan üstündür.

Beləliklə, biz bu nəticəyə gəlirik ki, ərizəçinin 8-ci maddə ilə tanınan hüququna müdaxilə qanuni məqsədlərə xidmət etsə də, demokratik cəmiyyətdə zəruri olmamışdır. Nəticədə, Konvensiyanın 8-ci maddəsinin pozuntusu baş vermişdir.